คำแนะนำการรักษาความปลอดภัยประกอบการขอเป็นผู้ประกอบการระดับมาตรฐานเออีโอ (Authorized Economic Operator: AEO)

๑. บทนำ (Introduction)

โครงการผู้ประกอบการระดับมาตรฐานเออีโอ (Authorized Economic Operator: AEO) เริ่มมาจากเหตุการณ์การก่อการร้าย ๙๑๑ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ เป็นต้นมา ทำให้ทั่วโลกตระหนักถึงความสำคัญของมาตรการความปลอดภัยในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ จึงได้มีมาตรการเพื่อป้องกันการก่อการร้ายเกิดขึ้นหลายมาตรการ โดยนานาประเทศได้สร้างระเบียบที่เน้นหนักในเรื่องการเพิ่มความเข้มงวดด้านความปลอดภัยตั้งแต่แหล่งกำเนิดสินค้าไปตลอดห่วงโซ่อุปทานของการขนส่งสินค้า ด้วยการระบุสินค้าที่มีความเสี่ยงอันตรายสูงให้เร็วที่สุดก่อนการนำเข้า การพิจารณาผู้ประกอบการค้าที่มีความน่าเชื่อถือสูงในด้านความปลอดภัย และกำหนดให้แจ้งข้อมูลล่วงหน้าก่อนการนำเข้า-ส่งออก โดยหน่วยงานศุลกากรของแต่ละประเทศจะต้องมีความพร้อมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลล่วงหน้าระหว่างกันผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

องค์การศุลกากรโลกหรือ WCO ได้กำหนดกรอบมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัย และการอำนวยความสะดวกทางการค้าโลก (Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade : SAFE) มีหลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ ความร่วมมือกันระหว่างศุลกากร และผู้ประกอบการของแต่ละประเทศเพื่อสร้างความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่อุปทานของการนำเข้าและส่งออกสินค้าโดย WCO ได้กำหนดโครงการ Authorized Economic Operator (AEO) ขึ้นเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อเป็นการรับรองผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายสินค้าตลอดห่วงโซ่อุปทานว่ามีการดำเนินงานที่ปลอดภัย ได้รับการรับรองจากศุลกากรว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐานของ WCO ในเรื่องการรักษาความปลอดภัยครอบคลุมตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ตัวแทน ผู้ขนส่ง ผู้รวบรวม คนกลาง ท่าเรือ ท่าอากาศยาน ผู้ประกอบกิจการท่ารถ คลังสินค้า ผู้จัดจำหน่าย เป็นต้น ขณะนี้ได้มีหลายประเทศดำเนินโครงการ AEO แล้ว ภายใต้ชื่อเรียกที่แตกต่างกัน เช่น โครงการ Customs-Trade Partnership Against Terrorism (C-TPAT) ของประเทศสหรัฐอเมริกา โครงการ Secure Export Scheme ของประเทศนิวซีแลนด์ โครงการ Secure Trade Partnership ของประเทศสิงคโปร์ โครงการ Classified Management of Enterprises ของประเทศจีน โครงการ AEO ของประเทศเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

ผู้ประกอบการที่สนใจเข้าร่วมโครงการ AEO จะต้อง

(๑) จัดทำระบบการจัดการรักษาความปลอดภัย

(๒) จัดทำการประเมินความเสี่ยงในด้านการรักษาความปลอดภัยภายในสถานประกอบกิจการของตน โดยเปรียบเทียบกับแนวทางที่กำหนดในคำแนะนำการรักษาความปลอดภัยประกอบการขอเป็นผู้ประกอบการระดับมาตรฐานเออีโอ

(๓) จัดทำเอกสารชี้แจงการรักษาความปลอดภัยของหน่วยงาน (Security Profile) เพื่อให้เห็นภาพรวมของบริษัทในการดำเนินมาตรการในการรักษาความปลอดภัยภายใต้คำแนะนำฯ นี้ไปใช้

เอกสารคำแนะนำการรักษาความปลอดภัยประกอบการขอเป็นผู้ประกอบการระดับมาตรฐานเออีโอ เป็นเอกสารที่นำเสนอเนื้อหา เพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับกำหนดแนวทางในการพัฒนามาตรการรักษาความปลอดภัยขององค์กร รวมถึงการนำไปใช้ การติดตามผล และการปรับปรุงมาตรการที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. ระบบการจัดการรักษาความปลอดภัย (Security Management System)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการจะต้องสร้างระบบจัดการด้านการรักษาความปลอดภัยขึ้น เพื่อความต่อเนื่องของการดำเนินงาน รวมถึงการทบทวนปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้ จะต้องจัดทำรายงานสรุประบบการจัดการด้านความปลอดภัยขององค์กร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) นโยบาย วัตถุประสงค์ และพันธกิจในด้านการรักษาความปลอดภัยขององค์กร

(๒) ขั้นตอนการปฏิบัติงานและการสื่อสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัย ทั้งจากองค์กรไปยังพนักงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวมายังหน่วยงาน

(๓) กระบวนการในการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเป็นระยะ ตามแต่ที่องค์กรกำหนด เพื่อให้มาตรการที่ใช้มีความทันสมัย ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ

(๔) ข้อมูลรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

องค์กรที่เข้าร่วมโครงการ AEO นี้ จะต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงด้านการรักษาความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจของตน รวมถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ผู้ผลิตหรือผู้จัดหาสินค้า (Manufacturers/ Suppliers)

ผู้ผลิตหรือผู้จัดหาสินค้า โดยปกติจะเป็นหน่วยงานเริ่มต้นของเครือข่ายการเคลื่อนย้ายสินค้าทั้งหมด วัตถุดิบและสินค้าที่มาจากโรงงานเหล่านี้จะต้องมีเอกสารกำกับที่ถูกต้องตั้งแต่แรกเริ่ม เพื่อป้องกันความผิดพลาดของข้อมูล และลดขั้นตอนการตรวจสอบรายละเอียดในภายหลัง ดังนั้น การจัดทำบัญชีสินค้าที่ถูกต้อง การบรรจุหีบห่อที่มิดชิดแน่นหนา และการจัดส่งเอกสารที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้ผลิตหรือผู้จัดหาสินค้าสามารถจัดส่งสินค้าให้กับผู้รับสินค้าลำดับต่อๆ ไปได้อย่างปลอดภัย

ผู้ประกอบการโรงพักสินค้า และเจ้าของโรงพักสินค้า

ผู้ประกอบการโรงพักสินค้าและเจ้าของโรงพักสินค้า จะเป็นผู้ได้รับมอบสินค้าจากผู้ผลิต หรือผู้จัดหาสินค้า เพื่อทำการเก็บรักษาและส่งต่อให้กับผู้รับสินค้าลำดับต่อๆ ไป ดังนั้น ผู้ประกอบการโรงพักสินค้าและเจ้าของโรงพักสินค้าจะต้องมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่สามารถตรวจสอบสินค้าทั้งการนำเข้ามา และการจัดเก็บ ตลอดจนสามารถจัดส่งข้อมูลให้กับผู้รับสินค้าลำดับต่อๆ ไปได้ทันที นอกจากนี้โรงพักสินค้าจะต้องมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าสินค้าที่เก็บรักษาไว้มีความปลอดภัย

ผู้ประกอบการขนส่ง

ผู้ประกอบการขนส่งมีความรับผิดชอบหลักในการขนส่งสินค้าจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ดังนั้น ผู้ประกอบการขนส่งจะต้องมีมาตรการในการป้องกันมิให้ยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่ง ถูกปล้น หรือถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด อีกทั้งจะต้องมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่สามารถควบคุมและติดตามสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความมั่นใจว่าสินค้าที่บรรทุกไปกับยานพาหนะนั้น จะไม่ถูกสับเปลี่ยนหรือทำลาย

ผู้ประกอบการท่า/ที่

ผู้ประกอบการท่า/ที่ มีความรับผิดชอบหลักในการดูแลสินค้าและตู้คอนเทนเนอร์ ทั้งก่อนที่จะนำขึ้นเครื่องบินหรือยานพาหนะอื่น และหลังจากนำสินค้าและตู้คอนเทนเนอร์ลงจากเครื่องบินหรือยานพาหนะอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่า/ที่จะเป็นจุดสุดท้ายในการส่งสินค้าออก และเป็นจุดแรกในการนำสินค้าเข้า ดังนั้น อาคารและสถานที่ที่ใช้ในการจัดเก็บสินค้าและตู้คอนเทนเนอร์ จึงควรมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้

ผู้ประกอบการขนส่งทางเรือ/อากาศยาน/ทางบก

ผู้ประกอบการขนส่งทางเรือ/อากาศยาน/ทางบก มีความรับผิดชอบหลักในการขนส่งสินค้าจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ดังนั้น จึงควรมีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้ยานพาหนะถูกปล้นหรือถูกสับเปลี่ยนระหว่างการเดินทาง ผู้ประกอบการควรจะมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่สามารถควบคุมและติดตามสินค้าที่ไปกับยานพาหนะนั้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการควรจะสร้างความมั่นใจว่ายานพาหนะของตน รวมทั้งสินค้าบนยานพาหนะจะไม่ถูกสับเปลี่ยนหรือทำลายได้

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการจะต้องจัดทำรายงานสรุปขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในด้านการรักษาความปลอดภัย ทั้งนี้ ควรมีรายละเอียดครอบคลุมเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) แผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอน (Flow Chart) ในการประเมินความเสี่ยง

(๒) การระบุความเสี่ยงและจุดอ่อนด้านความปลอดภัย หลังจากที่ได้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงแล้ว

(๓) มาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้เพื่อลดความเสี่ยงและจุดอ่อนนั้นๆ

(๔) การประเมินความเสี่ยงได้เริ่มดำเนินการเมื่อใด

(๕) บุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องการประเมินความเสี่ยง และ

(๖) ข้อมูลรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔. มาตรการรักษาความปลอดภัย

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ จะต้องจัดทำมาตรการรักษาความปลอดภัย ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ๘ ด้าน ดังนี้

(๑) ความปลอดภัยในการเข้า-ออกอาคารสถานที่

(๒) ความปลอดภัยในส่วนที่เกี่ยวกับพนักงาน

(๓) ความปลอดภัยในส่วนของพันธมิตรทางธุรกิจ

(๔) ความปลอดภัยในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้า

(๕) ความปลอดภัยสำหรับยานพาหนะขนส่งสินค้า

(๖) ความปลอดภัยทางด้านข้อมูล และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงาน

(๗) ระบบการตรวจสอบและสืบสวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และ

(๘) ระบบการจัดการเมื่อเกิดวิกฤตการณ์และแนวทางดำเนินการแก้ไข

มาตรการรักษาความปลอดภัยที่จัดทำขึ้นจะต้องระบุรายละเอียดให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมถึงแนบเอกสารอ้างอิงประกอบรายงาน อาทิ คู่มือการปฏิบัติงานที่อธิบายถึงมาตรการรักษาความปลอดภัยต่างๆ

ในกรณีที่มิได้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น กรุณาระบุถึงสาเหตุที่มิได้กำหนดไว้ และหากองค์กรได้กำหนดมาตรการแตกต่างจากที่ระบุไว้ ขอให้จัดทำรายละเอียดมาตรการที่แตกต่างดังกล่าวไว้ในรายงานด้วย

มาตรการรักษาความปลอดภัยในกรณีมีหลายสถานที่หรือหลายสาขา และสถานที่หรือสาขานั้นมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่แตกต่างออกไปค่อนข้างมาก จะต้องจัดทำรายงานมาตรการรักษาความปลอดภัยแยกไว้ด้วย

สำหรับแนวทางในการจัดทำรายงานมาตรการด้านการรักษาความปลอดภัยในแต่ละด้าน สามารถดูรายละเอียดได้จากเอกสารแนบท้ายนี้

เอกสารแนบท้าย
แนวทางสำหรับจัดทำมาตรการรักษาความปลอดภัยในด้านต่างๆ

๑. ความปลอดภัยในการเข้า-ออกอาคารสถานที่ (Premise Security and Access Control)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการต้องมีระบบการป้องกันมิให้ผู้ไม่มีอำนาจ หรือผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าไปในอาคารสถานที่ขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านในหรือด้านนอกตัวอาคารสถานที่ ระบบจะต้องสามารถตรวจสอบได้ว่า ผู้ที่เข้า-ออกในแต่ละช่องทางนั้นคือใคร มีอำนาจหน้าที่ หรือได้รับอนุญาตหรือไม่ ทั้งนี้ หน่วยงานต้องมีแผนผังแสดงทางเข้า-ออกทุกจุด และมีการควบคุมการผ่านเข้า-ออก ของจุดดังกล่าว รวมทั้งมีการวิเคราะห์หาจุดอ่อนเพื่อป้องกันการเข้าของบุคคลที่ไม่มีอำนาจหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การรักษาความปลอดภัยควรคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้ โดยคำนึงถึงประเภทและขนาดของธุรกิจ รวมถึงการประเมินความเสี่ยงขององค์กรและธุรกิจที่เกี่ยวข้องด้วย

	พื้นที่/บริเวณ	แนวทางการรักษาความปลอดภัย
๑.๑	อาณาเขตของรั้ว	- จะต้องมีรั้วล้อมรอบอาณาเขตทั้งหมดรวมถึงพื้นที่จัดเก็บหรือวางสินค้า ตู้คอนเทนเนอร์ หัวลาก หางลากและรถบรรทุก ทั้งนี้ รั้วดังกล่าวจะต้องได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติ - องค์กรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องระบุรายละเอียดของรั้วล้อมรอบ และสิ่งกีดขวางก่อนที่จะเข้าถึงตัวสินค้าหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายละเอียดในการบำรุงรักษารั้วล้อมรอบ และสิ่งกีดขวางนั้น
๑.๒	ประตูรั้ว และประตูเข้า-ออก อาคารสถานที่	- ประตูเข้า-ออก สำหรับพาหนะและ/หรือบุคคล จะต้องมีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลอยู่ตลอดเวลา - องค์กรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องระบุมาตรการที่ใช้ควบคุมบุคคลและพาหนะที่ผ่านเข้าออกประตูรั้ว และประตูเข้า-ออก อาคารสถานที่
๑.๓	บริเวณที่จอดรถ	- จะต้องมีมาตรการในการควบคุมดูแลบริเวณที่จอดรถ ไม่ควรอนุญาตให้รถยนต์ส่วนบุคคลจอดบริเวณที่ใกล้กับจุดขนถ่ายและเก็บสินค้า กรณีพื้นที่หวงห้าม (Restricted Area) จะต้องกำหนดที่จอดรถในบริเวณพื้นที่ควบคุมอย่างชัดเจน และบันทึกทะเบียนพาหนะเพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลที่สามารถแสดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร หากมีการร้องขอ - องค์กรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องระบุมาตรการควบคุมดูแลบริเวณที่จอดรถในทุกพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงจุดขนถ่ายและเก็บสินค้า
๑.๔	โครงสร้างอาคารสถานที่	- จะต้องสร้างด้วยวัสดุที่ป้องกันการบุกรุกโดยผิดกฎหมาย และควรได้รับการดูแลและซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ - องค์กรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องระบุรายละเอียดมาตรการที่ใช้ในการบำรุงรักษาโครงสร้างอาคารสถานที่
๑.๕	อุปกรณ์ล็อก	- หน้าต่าง ประตู และประตูรั้วทุกบานจะต้องมีอุปกรณ์ล็อก หรือมาตรการอย่างอื่นที่สามารถควบคุมดูแลและป้องกันการบุกรุกได้ นอกจากนี้ฝ่ายบริหารหรือหน่วยงานด้านการรักษาความปลอดภัยควรควบคุมดูแล และให้ความสำคัญในเรื่องพนักงานที่ทำหน้าที่ถือกุญแจและอุปกรณ์ล็อก

		- องค์กรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องระบุรายละเอียดอุปกรณ์ล็อก หรืออุปกรณ์อื่นที่ใช้ป้องกันการบุกรุก รวมถึงรายละเอียดในการมอบหมายพนักงานที่ทำหน้าที่ถือกุญแจและอุปกรณ์ล็อก
๑.๖	แสงสว่าง	- จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอทั้งในอาคารสถานที่ และบริเวณโดยรอบทั้งด้านในและด้านนอก ซึ่งรวมถึงทางเข้า-ออก บริเวณรับ-ส่งสินค้า และที่เก็บสินค้า บริเวณกำแพง/รั้ว และที่จอดรถ - องค์กรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องระบุรายละเอียดของระบบแสงสว่างที่ใช้ (เช่น จำนวนและชนิดของหลอดไฟต่อพื้นที่วัดเป็นตารางเมตร เป็นต้น)
๑.๗	ระบบแจ้งเตือนภัยและกล้องวงจรปิด	- จะต้องติดตั้งระบบเตือนภัยและกล้องวงจรปิด เพื่อป้องกันการบุกรุกและขยายพื้นที่ในการรักษาความปลอดภัยให้ทั่วถึง อีกทั้งยังช่วยในการสืบสวนในภายหลังด้วย - องค์กรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องระบุรายละเอียดระบบเตือนภัยและกล้องวงจรปิดที่นำมาใช้ รวมถึงรายละเอียดของพื้นที่ที่ระบบเตือนภัยและกล้องวงจรปิดสามารถเข้าถึงได้
๑.๘	บริเวณหวงห้าม (Restricted Area)	- ในกรณีที่มีเขตหรือบริเวณหวงห้าม จะต้องมีการกำหนดเขตอย่างชัดเจนและมีมาตรการกำกับดูแลเพื่อป้องกันการเข้าไปในเขตดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต
๑.๙	พนักงานรักษาความปลอดภัย	- จะต้องมีมาตรการในการกำหนดตัวบุคคลหรือหน่วยงานรักษาความปลอดภัย หรืออาจใช้บริการจากบริษัทภายนอกที่รับจ้างดูแลรักษาความปลอดภัย เพื่อให้หน่วยงานมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น
๑.๑๐	การควบคุมการเข้า-ออกของพนักงาน	- จะต้องมีการจัดทำบัตรประจำตัวพนักงานหรือระบบอื่นๆ ที่ใช้ระบุตัวพนักงานเพื่อคุมการเข้า-ออก เช่น บัตรพนักงานที่ติดรูปถ่ายสี หรือระบบพิมพ์ลายนิ้วมือ เป็นต้น - หน่วยงานควรให้พนักงานเข้า-ออกได้เฉพาะพื้นที่ที่ตนจำเป็นจะต้องเข้าไปปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น ทั้งนี้ หน่วยงานอาจจะกำหนดสีของเครื่องแบบพนักงานบางตำแหน่งให้แตกต่างเพื่อประโยชน์ในการระบุตำแหน่งหน้าที่ เป็นต้น และต้องมีการต่ออายุบัตรประจำตัวทุกปี
๑.๑๑	การควบคุมการเข้า-ออกสำหรับบุคคลภายนอก	- จะต้องมีระบบควบคุมและตรวจสอบบุคคลภายนอกที่เข้ามาในองค์กร เช่น การยื่นบัตรประจำตัวและลงทะเบียนที่จุดรักษาความปลอดภัย และจะต้องติดบัตรชั่วคราวที่ออกให้ในจุดที่สามารถสังเกตได้โดยง่ายตลอดเวลาที่อยู่ในองค์กร นอกจากนี้ จะต้องจัดหาพนักงานที่ทำหน้าที่พาบุคคลภายนอกเข้าไปในหน่วยงาน และให้เข้าได้เฉพาะพื้นที่ที่อนุญาตเท่านั้น
๑.๑๒	การป้องกันบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าไปในหน่วยงาน	- จะต้องมีกำหนดการฝึกอบรมให้กับพนักงานทุกคน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันเหตุร้ายจากบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ รวมถึงการรายงานเหตุการณ์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

๒. ความปลอดภัยในส่วนที่เกี่ยวกับพนักงาน (Personnel Security)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการต้องมีขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการคัดเลือกพนักงาน และตรวจสอบพนักงานที่ทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ มีการให้การศึกษา และอบรมกับพนักงานในเรื่องนโยบายรักษาความปลอดภัยขององค์กร การตระหนักถึงผลหากไม่ปฏิบัติตาม รวมถึงความเข้าใจว่าจะดำเนินการอย่างไร หากเกิดความผิดพลาดในการรักษาความปลอดภัย

๒.๑ การตรวจสอบข้อมูลพนักงานก่อนการจ้างงาน

จะต้องมีมาตรการในการตรวจสอบข้อมูลในใบสมัครของผู้มาสมัครงาน อาทิ ประวัติการจ้างงานย้อนหลัง ข้อมูลอ้างอิง และภูมิหลังการศึกษา ก่อนการรับบุคคลเข้าทำงาน เพื่อให้แน่ใจว่าบุคคลเหล่านั้นไม่เคยมีประวัติการกระทำผิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย การกระทำผิดทางศุลกากร หรือการกระทำผิดทางอาญาอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำแหน่งที่สำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัย

การตรวจสอบและสืบสวนภูมิหลังควรจะดำเนินการตามความเหมาะสม ภายใต้กฎหมายของประเทศ ทั้งนี้ หน่วยงานอาจตรวจสอบและสืบสวนภูมิหลังของบุคคลที่จะรับเข้าทำงานโดยละเอียด หากเป็นตำแหน่งที่สำคัญ หรือตำแหน่งที่สามารถทำให้การปฏิบัติงานขององค์กรหละหลวมได้

๒.๒ การตรวจสอบภูมิหลังของพนักงานปัจจุบัน

จะต้องมีขั้นตอนปฏิบัติในการดำเนินการตรวจสอบภูมิหลังของพนักงานปัจจุบัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเหตุผลความจำเป็นตามตำแหน่งของพนักงานนั้น

หน่วยงานควรปรับปรุงข้อมูลของพนักงานแต่ละคนให้เป็นปัจจุบัน รวมถึงการเอาใจใส่ดูแลพนักงานที่มีพฤติกรรมผิดปกติโดยคำนึงถึงสถานภาพทางสังคมหรือเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง

๒.๓ การให้การศึกษาและการฝึกอบรม

จะต้องจัดให้มีการศึกษา และฝึกอบรมพนักงานในเรื่องการรักษาความปลอดภัย ดังนี้

(๑) นโยบายการรักษาความปลอดภัยขององค์กร

(๒) การสังเกตสิ่งผิดปกติที่จะมีผลต่อการรักษาความปลอดภัย

(๓) การรักษาความปลอดภัยสินค้า

(๔) การป้องกันมิให้ผู้ไม่ได้รับอนุญาตเข้า-ออกในหน่วยงานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

(๕) การสังเกตสินค้า บุคคล พฤติกรรมที่น่าสงสัย และการรายงานให้หน่วยงานทราบ

โครงการดังกล่าวควรบรรจุอยู่ในหลักสูตรสำหรับพนักงานใหม่ที่เข้าทำงาน รวมถึงการจัดอบรมให้กับพนักงานที่ได้เคยรับฟังหลักสูตรนี้มาระยะเวลาหนึ่งแล้ว (Refresher Course) เพื่อให้พนักงานเหล่านั้นได้รับทราบข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องภัยคุกคามความปลอดภัยที่เป็นปัจจุบัน

๒.๔ วิธีปฏิบัติกับพนักงานที่ออกจากองค์กรแล้ว

จะต้องมีวิธีปฏิบัติอย่างรวดเร็ว ในการยกเลิกบัตรพนักงานสำหรับการผ่านเข้า-ออก หรือการเข้าถึงระบบต่างๆ ของหน่วยงาน สำหรับพนักงานที่มิได้ทำงานกับหน่วยงานแล้ว

๓. ความปลอดภัยในส่วนของพันธมิตรทางธุรกิจ (Trading Partner Security)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการต้องประสานงานกับพันธมิตรทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกระตุ้นให้ธุรกิจเหล่านั้นเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยโดยสมัครใจ

คำว่า "พันธมิตรทางธุรกิจ" หมายถึง ผู้จัดหา ผู้ผลิต ผู้ให้บริการ ผู้ทำสัญญา และผู้จัดจำหน่าย (Vendor) ซึ่งองค์กรจัดจ้างจากภายนอก ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่คาดว่าจะทำธุรกิจด้วยในอนาคต

๓.๑ การคัดเลือกพันธมิตรทางธุรกิจ

จะต้องมีมาตรการในการคัดเลือกพันธมิตรทางธุรกิจ ซึ่งรวมถึงการสัมภาษณ์ การตรวจสอบข้อมูลทั้งที่ได้จากพันธมิตรเอง และจากแหล่งข้อมูลอ้างอิงภายนอก ตัวอย่างเช่น ศูนย์บริการข้อมูลทางธุรกิจ ธนาคาร และแหล่งอ้างอิงจากหน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น (เกณฑ์การคัดเลือก เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย การแก้ปัญหาการเงิน ความมั่นคงของธุรกิจ ความสามารถในการดำเนินการตามสัญญาด้านความปลอดภัย และความสามารถในการลดอุปสรรคด้านความปลอดภัย)

๓.๒ การทำสัญญา หรือการแสดงเจตนารมณ์ในการรักษาความปลอดภัย

องค์กรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องมีข้อกำหนดในเรื่องความปลอดภัย ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรอยู่ในสัญญาที่ทำกับพันธมิตรธุรกิจ หรือกำหนดให้พันธมิตรธุรกิจแสดงเจตนารมณ์ในการรักษาความปลอดภัย ซึ่งในสัญญาหรือเจตนารมณ์นั้นจะต้องมีคำอธิบายว่า สินค้า และข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะได้รับการรักษาความปลอดภัยอย่างไร

สัญญาหรือเจตนารมณ์นั้น จะต้องมีการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ หรือในกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและเป็นปัจจุบัน

สำหรับองค์กรที่มีตัวแทนจัดซื้อในต่างประเทศ ควรมีการจัดทำคู่มือ (Vendor Compliance Manual) ให้กับตัวแทนเพื่อใช้ในการคัดเลือกโรงงานที่มีมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัย

๓.๓ การรับรองความปลอดภัย

ในกรณีที่องค์กรหรือพันธมิตรธุรกิจได้เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างความปลอดภัยกับองค์กรในต่างประเทศแล้ว จะต้องแสดงเอกสารหลักฐานที่ออกให้โดยศุลกากรต่างประเทศ หรือจากโครงการเสริมสร้างความปลอดภัยนั้นๆ ไว้ด้วย

๓.๔ การทบทวนมาตรการรักษาความปลอดภัยของพันธมิตรธุรกิจ

จะต้องมีการทบทวนการรักษาความปลอดภัยของพันธมิตรธุรกิจในเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า พันธมิตรธุรกิจได้ดำเนินการตามที่ตกลงหรือแสดงเจตนารมณ์ไว้ และหากพบว่าไม่เป็นไปตามที่ตกลง จะต้องแจ้งให้พันธมิตรธุรกิจทราบและขอให้ดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือในกรณีที่จำเป็น อาจจะต้องพิจารณาทบทวนการดำเนินงานร่วมกับพันธมิตรธุรกิจนั้น

๔. ความปลอดภัยในเรื่องสินค้า (Cargo Security)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการต้องกำหนดนโยบาย และวิธีปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้

๔.๑ การดำเนินการด้านเอกสารและการตรวจสอบ

จะต้องมีการกำหนดมาตรการในการออกเอกสารที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ รวมถึงการรักษาความปลอดภัยของเอกสาร และความตรวจสอบความผิดปกติต่างๆ เพื่อให้มั่นใจว่ารายละเอียดในเอกสารมีความชัดเจน สมบูรณ์ ถูกต้อง และป้องกันการสับเปลี่ยน สูญหาย หรือถูกเปลี่ยนแปลงข้อมูล

๔.๒ การรับและส่งสินค้า

จะต้องมีมาตรการในการตรวจสอบสินค้าให้ตรงกับเอกสาร เช่น บัญชีสินค้า (Manifest) บัญชีบรรจุหีบห่อ (Packing List) ใบตราส่งสินค้า (Bill of Lading) ใบสั่งซื้อและใบจัดส่งสินค้า (Purchase/Delivery Order) เป็นต้น รวมถึงการกำหนดชื่อบุคคล/คนขับรถ ที่ทำหน้าที่รับหรือจัดส่งสินค้าให้ชัดเจนก่อนสินค้าจะถูกรับมอบหรือจัดส่งไป

๔.๓ การลงลายมือชื่อและประทับตรา

จะต้องมีการกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการลงลายมือชื่อ และการประทับตราหน่วยงานสำหรับขั้นตอนที่สำคัญในการส่งมอบแต่ละจุด ตัวอย่างเช่น ขั้นตอนทางเอกสาร การจ่ายและทำลายตราผนึก การนับจำนวนสินค้าที่บรรทุก การตรวจสอบการบรรทุกสินค้า การจัดส่งสินค้า และนับจำนวนสินค้าที่ไม่ได้ขนขึ้นยานพาหนะ เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวควรมีการลงลายมือชื่อโดยบุคคลที่ทำหน้าที่รับ และจัดส่งสินค้า

๔.๔ การตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์

จะต้องมีมาตรการในการตรวจสอบสภาพของตู้คอนเทนเนอร์ว่าใช้งานได้ตามปกติหรือไม่ ทั้งนี้มีข้อมูลที่ต้องตรวจสอบจำนวน ๗ จุด ได้แก่

(๑) ผนังตู้ด้านหน้า

(๒) ผนังตู้ข้างซ้าย

(๓) ผนังตู้ข้างขวา

(๔) พื้นตู้

(๕) เพดานตู้

(๖) ประตูตู้ทั้งด้านนอกและด้านใน

(๗) สภาพภายนอกและด้านล่างตู้

๔.๕ ตราประทับและเครื่องหมาย

มาตรการควบคุมการใช้ตราประทับ และเครื่องหมายที่แนะนำให้ปฏิบัติมีดังนี้

(๑) จะต้องเป็นตราประทับและเครื่องหมายที่ออกให้โดยพนักงานที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

(๒) จะต้องมีเอกสารบันทึกรายละเอียดตราประทับและเครื่องหมายที่จำหน่ายออกไป โดยระบุบุคคลที่นำไปใช้ และสถานที่ที่นำไปใช้

(๓) ตราประทับและเครื่องหมายไม่ควรออกโดยเรียงตามลำดับหมายเลข (Strict Numbering Sequence) เพื่อป้องกันมิให้มีการคาดเดาหมายเลขได้

ตราประทับที่ติดตู้คอนเทนเนอร์ ควรใช้ตามมาตรฐาน PAS ISO ๑๗๗๑๒ หรือมาตรฐานอื่นที่สูงกว่า

๔.๖ การเก็บตู้คอนเทนเนอร์และสินค้า

ตู้คอนเทนเนอร์และสินค้าจะต้องเก็บไว้ในบริเวณที่ปลอดภัย เพื่อป้องกันการบุกรุกหรือบุคคลเข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต และกำหนดวิธีปฏิบัติในการรายงานให้หน่วยงานรักษาความปลอดภัย/ตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่ทราบ เมื่อมีผู้ไม่ได้รับอนุญาตบุกรุกเข้าไป และจะต้องมีการตรวจสอบว่าหมายเลขทะเบียนยานพาหนะที่ทำการรับ-ส่งสินค้านั้น ตรงตามที่ได้กำหนดไว้หรือไม่

๔.๗ การควบคุมสินค้าคงเหลือ

มาตรการควบคุมสินค้าคงเหลือที่แนะนำให้ปฏิบัติมีดังนี้

(๑) การสำรวจสินค้าคงเหลือทั้งรับเข้าและนำออก การใช้พนักงานประจำคลังสินค้าที่ได้รับการฝึกฝนเพื่อการตรวจสอบสินค้าอย่างมีวิสัยทัศน์

(๒) การให้พนักงานรายงานการตรวจสอบและการตรวจทานโดยละเอียดทีละขั้น

(๓) การตรวจสอบสินค้าให้บ่อยขึ้นในช่วงที่มีการรับสินค้าเข้าคลังมากๆ หรือเมื่อได้รับรายงานความผิดปกติ

๕. ความปลอดภัยสำหรับยานพาหนะขนส่งสินค้า (Conveyance Security)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการต้องมีมาตรการในการตรวจสอบยานพาหนะขนส่งสินค้าอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะบริเวณที่อาจใช้เป็นพื้นที่ในการซุกซ่อนสิ่งผิดกฎหมาย เช่น บริเวณที่เก็บของและช่องว่างต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก และจัดหาพื้นที่ปลอดภัยในการจอดยานพาหนะเพื่อป้องกันการบุกรุก/หรือเข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต

การติดตามตรวจสอบยานพาหนะ จะต้องมีมาตรการติดตามตรวจสอบยานพาหนะที่ใช้ในการเคลื่อนย้ายสินค้าทั้งภายในและภายนอกองค์กร มาตรการรักษาความปลอดภัยที่ควรนำมาใช้ มีดังนี้

(๑) ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างเช่น การใช้เครื่องรับส่งเรดาร์ (Transponders), Smart Cards, กล้องวีดีโอ กล้องถ่ายรูปดิจิตอล โทรศัพท์เคลื่อนที่ วิทยุสื่อสาร และระบบบอกพิกัดโดยใช้สัญญาณดาวเทียม GPS (Global Positioning Systems) หรือ

(๒) สมุดบันทึกรายงานการเคลื่อนย้ายสินค้า (Activity Log) หรือวิธีการอื่นๆ

- สมุดคู่มือสำหรับผู้ควบคุมยานพาหนะ

ผู้ควบคุมยานพาหนะควรได้รับการฝึกฝนทักษะในการรักษาความปลอดภัยให้กับยานพาหนะและสินค้าที่บรรทุกอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งการรายงานเหตุการณ์ที่น่าสงสัยกลับมายังองค์กร ดังนั้น องค์กรควรมีคู่มือสำหรับให้ผู้ควบคุมยานพาหนะได้ทราบ โดยมีรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

(๑) รายละเอียดเส้นทางสำหรับรับ-ส่งสินค้า

(๒) การรักษาความลับในเรื่องข้อมูลสินค้าที่บรรทุก เส้นทาง และจุดหมายปลายทาง

(๓) ข้อกำหนดเรื่องกุญแจรถ สถานที่จอดรถ การเติมน้ำมัน และการจอดรถนอกเหนือจากจุดที่กำหนด

(๔) การรายงานผู้เกี่ยวข้องเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุสุดวิสัย

(๕) การรายงานผู้เกี่ยวข้องเมื่อมีเหตุผิดปกติกับสินค้า ตัวล็อกหรือตราประทับ และ

(๖) การติดตั้งและการทดสอบระบบสัญญาณเตือนภัยและอุปกรณ์ติดตาม (ถ้ามี)

๖. การรักษาความปลอดภัยข้อมูล และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and IT Security)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (ทั้งในลักษณะ ที่เป็นเอกสารและแบบอิเล็กทรอนิกส์) ในองค์กรและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันมิให้ข้อมูลถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต

- นโยบายในเรื่องความปลอดภัยของข้อมูล

จะต้องจัดมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และระบบป้องกันข้อมูลที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Firewall, Passwords, Anti-Virus and Encryption Software เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าถึงระบบ

- การจัดการข้อมูล การกำหนดชั้นความลับ และการควบคุมการเข้าถึงระบบ

จะต้องมีมาตรการเพื่อกำหนดชั้นความลับของข้อมูล ตามระดับความสำคัญ เช่น ข้อมูลและเอกสารที่มีความสำคัญควรเก็บในที่ปลอดภัย โดยให้ผู้ได้รับอนุญาตเท่านั้นสามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้ควรทบทวนรายชื่อผู้ได้รับอนุญาตอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตเหล่านั้นจะไม่นำข้อมูล/หรือเอกสารไปใช้ในทางที่ผิด

- การกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูล/หรือเอกสาร

มีหลักปฏิบัติในการกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บเอกสาร

- การสำรองข้อมูล และการกู้ข้อมูล

มีวิธีปฏิบัติในการสำรองข้อมูล และกู้ข้อมูลเพื่อป้องกันมิให้ข้อมูลสูญหาย

๗. การบริหารจัดการและการสืบสวน (Incident Management and Investigation)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการควรมีมาตรการในการดำเนินการเพื่อให้หน่วยต่างๆ ประสานงานกัน ในกรณีที่มีเหตุการณ์เสี่ยง หรือเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัยเกิดขึ้น และสามารถระบุต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้ เพื่อจะได้กำหนดวิธีปฏิบัติในการป้องกันมิให้เหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นซ้ำอีก

- การรายงานเหตุการณ์

ควรกำหนดวิธีปฏิบัติในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อฝ่ายบริหาร เช่น กรณีสินค้าที่บรรทุกขาดหาย/เกินจำนวน เหตุการณ์ผิดปกติหรือผิดกฎหมาย หรือเหตุการณ์ที่คุกคามความปลอดภัย เป็นต้น

ควรมีการเก็บรักษาข้อมูลรายงานดังกล่าวอย่างเป็นระบบ และมีการจัดทำสถิติเพื่อติดตามและระบุแนวโน้มหรือรูปแบบของความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

- การสืบสวนและวิเคราะห์

ควรมีวิธีปฏิบัติในการสืบสวนเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของการเกิดเหตุการณ์นั้น และกำหนดมาตรการ/หรือแนวทางแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุง เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ขึ้นซ้ำอีก

๘. การบริหารจัดการเมื่อเกิดวิกฤตการณ์หรือเหตุฉุกเฉินขึ้น และแนวทางดำเนินการแก้ไข(Crisis Management and Incident Recovery)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการต้องมีมาตรการบริหารจัดการเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ความรุนแรงหรือเหตุไม่ปลอดภัย และแนวทางดำเนินการแก้ไข ทั้งนี้ เพื่อลดผลกระทบในด้านความสูญเสีย หรือความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้น วิธีปฏิบัติควรรวมถึงการวางแผนล่วงหน้า และการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่ปกติเกิดขึ้น

- แผนฉุกเฉินหรือแผนสำรอง

ควรมีแผนสำรองหรือแผนฉุกเฉิน และแจ้งแผนดังกล่าวให้พนักงานทุกคนได้รับทราบ และทบทวนแผนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันสมัยสอดคล้องกับการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงขององค์กร นอกจากนี้ควรจัดให้มีการอบรมและซักซ้อมแผนดังกล่าวให้กับพนักงานอย่างสม่ำเสมอ

- แผนเพื่อความต่อเนื่องของธุรกิจ: Business Continuity Plan (BCP)

องค์กรควรจัดทำแผนเพื่อความต่อเนื่องของธุรกิจ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าหลังจากวิกฤตการณ์ความรุนแรงหรือเหตุฉุกเฉินแล้ว หน่วยงานที่สำคัญขององค์กรจะยังคงดำเนินการอยู่ได้